

Sygn. akt II CZ 42/14

POSTANOWIENIE

Dnia 4 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa Wspólnoty Mieszkaniowej "F."

w K.

przeciwko H. T.

o wydanie rzeczy ruchomej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 4 września 2014 r.,

zażalenia strony powodowej

na wyrok Sądu Okręgowego w S.

z dnia 13 lutego 2014 r.,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok,**
- 2. pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2013 r. Sąd Rejonowy w Ś. nakazał pozwanej H. T., aby wydała powodowej Wspólnocie Mieszkaniowej „F.” przy ul. P. 6 w K. telefon komórkowy marki NOKIA E50 [...] oraz telefon komórkowy marki SAMSUNG Ultra Style [...].

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 28 stycznia 2008 r. Wspólnota Mieszkaniowa, reprezentowana przez przewodniczącą zarządu H. T., zawarła z Polkomtel S.A. w W. umowę o świadczenie usług telekomunikacyjnych i w ramach promocji nabyła za kwotę 1 zł telefon marki NOKIA E50 z kartą SIM. W dniu 27 stycznia 2010 r. strony sporządziły aneks do umowy i w ramach programu wymiany aparatów dla przedsiębiorców powódka nabyła za kwotę 1,22 zł aparat marki SAMSUNG Ultra Style z kartą SIM. W imieniu Wspólnoty aneks podpisała H. T., która do dnia 5 marca 2010 r. pełniła funkcję przewodniczącej zarządu. Uchwałą z dnia 5 marca 2010 r. Wspólnota powołała nowy zarząd. W protokole zdawczo – odbiorczym z dnia 17 marca 2010 r. stwierdzono, że pozwana przekazała nowemu zarządowi aparat marki NOKIA E50, jednak w rzeczywistości pozwana zatrzymała zarówno aparat marki NOKIA E50, jak i aparat marki SAMSUNG Ultra Style.

Wspólnota, reprezentowana przez nowy zarząd, kilkakrotnie zwracała się do pozwanej o zwrot obu aparatów i usunięcie swojego nazwiska z umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych, a pismem z dnia 4 listopada 2010 r. zawiadomiła Polkomtel S.A. o nowym składzie zarządu. Pomimo kolejnych wezwań pozwana nie zwróciła spornych aparatów telefonicznych.

Sąd Rejonowy stwierdził, że poczynił ustalenia na podstawie dokumentów, których żadna ze stron nie zakwestionowała, w związku z czym uznał przeprowadzenie zawnioskowanych przez strony dowodów z zeznań świadków i stron za zbędne i na podstawie art. 222 § 1 k.c. uwzględnił powództwo. Zdaniem Sądu Rejonowego nie można podzielić poglądu pozwanej, że Wspólnota wyzbyła się własności aparatów telefonicznych przez ich porzucenie w rozumieniu art. 180 k.c. Pozwana bezprawnie zatrzymała sporne aparaty i samowolnie postanowiła „...abonament przejść na swoje nazwisko a poniesione koszty zakupu telefonów

zwrócić wspólnocie mieszkaniowej...”, po czym przekazała na konto Wspólnoty kwotę 2,44 zł. Przytoczone oświadczenie pozwanej nie spowodowało jednak przeniesienia na jej rzecz własności aparatów.

Na skutek apelacji pozwanej od tego wyroku, Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 13 lutego 2014 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Ś. do ponownego rozpoznania. Stwierdził, że dokumenty, na które powołał się Sąd pierwszej instancji, nie dają odpowiedzi na pytanie, czy Wspólnota porzuciła sporne telefony z kartami SIM, dlatego konieczne było przeprowadzenie zawnioskowanych dowodów z zeznań świadków i stron. Nieprzeprowadzenie istotnego w sprawie dowodu oznacza zaniechanie zbadania materialnej podstawy żądania, a tym samym nierozpoznanie istoty sprawy i uzasadnia wydanie orzeczenia przewidzianego w art. 386 § 4 k.p.c.

W złożonym zażaleniu strona powodowa zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez przyjęcie, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, i art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie sprawy *na nowo*, mimo że ustawodawca nakłada na sąd odwoławczy obowiązek przeprowadzenia postępowania dowodowego i dokonania subsumpcji. W konkluzji skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd drugiej instancji – jak wynika z art. 386 k.p.c. – może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w trzech wypadkach: w razie stwierdzenia nieważności postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.), w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.).

Rozważając charakter zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Sąd Najwyższy podkreślił, że kontrola dokonywana w ramach tego środka ma charakter formalny, skupiający się na przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w kompetencje sądu *in merito*. Oznacza to, że w postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia na orzeczenie o uchyleniu wyroku sądu pierwszej instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania

na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. – Sąd Najwyższy poddaje kontroli prawidłowość stwierdzenia nieważności postępowania przez sąd drugiej instancji, a jeżeli przyczyną orzeczenia kasatoryjnego były przesłanki określone w art. 386 § 4 k.p.c. – bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował wskazane w tym przepisie przyczyny uzasadniające uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji i czy jego merytoryczne stanowisko uzasadniało taką ocenę postępowania sądu pierwszej instancji. Innymi słowy, bada czy rzeczywiście sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy albo czy rzeczywiście wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Dokonywana kontrola ma przy tym charakter czysto procesowy, w związku z czym Sąd Najwyższy nie może wkraczać w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację. Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie jest bowiem środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy orzeczenia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 136/12, nie publ., z dnia 25 października 2012 r., I CZ 139/12, nie publ., z dnia 25 października 2012 r., I CZ 143/12, nie publ., z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, nie publ., z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ., z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, nie publ., z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, nie publ., z dnia 10 kwietnia 2013 r., IV CZ 21/13, nie publ., z dnia 23 maja 2013 r., IV CZ 50/13, nie publ., z dnia 21 listopada 2013 r., III CZ 51/13, nie publ., z dnia 6 marca 2014 r., V CZ 13/14, nie publ. i z dnia 6 czerwca 2014 r., IV CZ 27/14, nie publ.).

W niniejszej sprawie u podstaw wyroku kasatoryjnego legła ocena Sądu Okręgowego, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przez nierozpoznanie istoty sprawy należy przede wszystkim rozumieć niezbadanie podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia. O sytuacji takiej można mówić, jeżeli np. sąd nie wniknął w całokształt okoliczności sprawy, ponieważ pozostając w mylnym przekonaniu ograniczył się do zbadania jedynie kwestii legitymacji procesowej jednej ze stron lub kwestii przedawnienia, wskutek czego przedwcześnie oddalił powództwo albo jeżeli zaniechał zbadania merytorycznych zarzutów pozwanego, związanych z ewentualną wierzytelnością wzajemną, przysługującą pozwanemu wobec powoda (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN

486/00, nie publ., z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, nie publ., z dnia 20 lipca 2006 r., V CSK 140/06, nie publ., z dnia 17 kwietnia 2008 r., II PK 291/07, nie publ., z dnia 11 sierpnia 2010 r., I CSK 661/09, nie publ., z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10, nie publ., z dnia 6 września 2011 r., I UK 70/11, nie publ. I z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 274/11, nie publ. oraz postanowienia z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, nie publ., z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, z dnia 25 października 2012 r., I CZ 139/12, nie publ., z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ. i z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 68).

Nie można natomiast z reguły przyjmować, że nierozpoznanie istoty sprawy jest koniecznością uzupełnienia podstawy faktycznej orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2013 r., III CZ 51/13, nie publ.). Sytuacja taka wystąpiła w niniejszej sprawie, gdyż Sąd Okręgowy uznał za konieczne przesłuchanie zawnioskowanych świadków oraz stron. Nie chodziło przy tym o przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości, a jedynie o jego uzupełnienie, część dowodów została bowiem przez Sąd pierwszej instancji przeprowadzona. Nieprzeprowadzenie przez Sąd pierwszej instancji w niniejszej sprawie dowodu z zeznań świadków i przesłuchania stron – wbrew odmiennym zapatrywaniom Sądu Okręgowego – nie jest równoznaczne z nierozpoznanie istoty sprawy. Nie została zatem spełniona przewidziana w art. 386 § 4 k.p.c. przesłanka orzeczenia kasatoryjnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zd. pierwsze w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i – stosownie do art. 108 § 1 zd. pierwsze w związku z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. – pozostawił rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

